

Żołnierze Niezłomni, Żołnierze Wyklęci.
Geneza i znaczenie oporu antykomunistycznego w Polsce w latach 1944-1947

Autor: Dr Łukasz Skupny

INFORMACJE WSTĘPNE:

- Scenariusz jest przeznaczony do realizacji w szkole ponadgimnazjalnej, na lekcji historii.
- Liczba uczniów: klasa, czas trwania lekcji: 45 minut.

CELE LEKCJI:

- Uczeń zna podstawowe **postacie i fakty** związane z działalnością partyzantki antykomunistycznej w Polsce po zakończeniu II wojny światowej, w latach 1944-1947.
- Uczeń rozumie **motywy skłaniające do kontynuowanie zbrojnego oporu** przeciwko władzy komunistycznej w Polsce po zakończeniu II wojny światowej, w latach 1944-1947.
- Uczeń potrafi **skonfrontować i ocenić racje stojące „za i przeciwko” wystąpieniu zbrojnemu** przeciwko władzy komunistycznej po zakończeniu II wojny światowej, w latach 1944-1947.
- Uczeń potrafi sformułować **osobisty stosunek wobec sensu zbrojnego oporu** przeciwko władzy komunistycznej w Polsce po zakończeniu II wojny światowej, w latach 1944-1947.
- Uczeń potrafi **samodzielnie stworzyć narrację historyczną** w oparciu o wiedzę własną oraz udostępniony materiał źródłowy i historiograficzny.

METHODY DYDAKTYCZNE

- Rozmowa nauczająca.
- Dyskusja na forum klasy.
- Praca z materiałem audiowizualnym.
- Praca pod kierunkiem nauczyciela nad tekstem literackim.
- Praca samodzielna nad tekstem źródłowym oraz historiograficznym.
- Przygotowanie notatki z wykorzystaniem materiałów wizualnych.

STRUKTURA LEKCJI:

Część organizacyjna lekcji. [5 min.]

Wprowadzenie: Dlaczego „Żołnierze Wyklęci”? [10 min.]

Uczniowie **czytają** tekst wiersza Zbigniewa Herberta „Wilki” (Tekst 1), nekrolog śp. Danuty Siedzikówny ps. „Inka” oraz śp. Feliksa Selmanowicza ps. „Zagończyk” (Zdjęcie 1) oraz protokół z egzekucji „Inki” (Zdjęcie 3).

Następnie, poprzez **dyskusję** na forum klasy, przedstawiają swoją **interpretację** podkreślonych fragmentów wiersza.

Uczniowie, podzieleni na trzy grupy, **analizują** (po jednym tekście na grupę) biogramy Z. Szendzielarza ps. „Łupaszka”, D. Siedzikówny ps. „Inka” oraz F. Selmanowicza ps. „Zagończyk” (Tekst 2).

Następnie, **interpretują** na ich podstawie sens sformułowania *Żołnierze Wyklęci*. Wnioski **zapisują** do zeszytu.

Analiza motywów: Dlaczego „Żołnierze Niezłomni”? [20 min.]

Uczniowie na podstawie map (Mapy 1) **analizują** zasięg i formy walki podziemia antykomunistycznego w Polsce po zakończeniu II wojny światowej.

Uczniowie przy pomocy Kalendarium (Materiał 1), Tekstu 2 oraz Zdjęcia 2 **wyjaśniają** przyczyny sukcesu komunistów w walce ze polskim zbrojnym podziemiem antykomunistycznym po zakończeniu II wojny światowej.

Uczniowie **przygotowują notatkę** wg Tabeli 1. **Zapisują** przyczyny, które wpłynęły na spadek aktywności zbrojnego podziemia antykomunistycznego w Polsce w latach 1944-1947.

Uczniowie **sluchają** piosenki zespołu De Press pt. *Czerwona Zaraza*, pochodzącej z albumu *Myśmy rebelianci. Piosenki Żołnierzy Wyklętych*.

Na podstawie tekstu piosenki pt. *Czerwona Zaraza* (Tekst 3) uczniowie **analizują** przyczyny podjęcia walki zbrojnej polskiego podziemia niepodległościowego z władzą komunistyczną po zakończeniu II wojny światowej.

Wnioski **zapisują** do zeszytu.

Konkluzja. „Powiedzcie mojej babci, że zachowałam się, jak trzeba.” Ocena postawy buntu zbrojnego przeciwko władzy komunistycznej w Polsce w latach 1944-1947. [10 min.]

Uczniowie na podstawie wypowiedzi przypisywanej Danucie Siedzikównie ps.

„Inka”: **Powiedzcie mojej babci, że zachowałam się, jak trzeba**, przesłanej do jej znajomych w postaci grypsu z więzienia na ul. Kurkowej w Gdańsku oraz treści antysowieckiej ulotki (Zdjęcie 4) **dyskutują** nad ocenę zbrojnego oporu antykomunistycznego w Polsce w II poł. lat 40-tych.

Wnioski **zapisują** do zeszytu.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE:

Teksty:

- **(Tekst 1)** Tekst wiersza Zbigniewa Herberta „Wilki”
- Biogramy Z. Szendzielarza ps. „Łupaszka”, Feliksa Selmanowicza ps. „Zagończyk” oraz Danuty Siedzikówny ps **(Tekst 2)** „Inka” Na podstawie <http://tekapomorska.pl/?ptyear=1946-1948/ludzie>
- **(Tekst 3)** Tekst wiersza powstańca warszawskiego Józefa Szczepańskiego z sierpnia 1944 r. „Czerwona zaraza”
- Za: <http://wykus.zhr.pl/old/wiersze/zaraza.htm>
- **(Tekst 4)** Podsumowanie skali aktywności zbrojnego podziemia antykomunistycznego w Polsce w latach 1944- 1947. Na podstawie: <http://pamiec.pl/pa/edukacja/materialy-edukacyjne-i/teki/14724,Polskie-podziemie-niepodleglosciowe-1944-1956quot.html>

Materiały:

(Materiał 1) Kalendarium Na podstawie: <http://tekapomorska.pl/?ptyear=1946-1948/kalendarium>

Materiały kartograficzne:

(Mapy 1) Mapy aktywności polskiego podziemia antykomunistycznego w latach 1944-1950 Za <http://pamiec.pl/pa/edukacja/akcje-i-obchody/ogolnopolskie/1-marca-narodowy-dzien/historia/10063,dok.html?poz=1&search=68721451>

Materiały audiowizualne:

- **(Zdjęcie 1)** Nekrolog z pogrzebu Feliksa Selmanowicza ps. „Zagończyk” oraz Danuty Siedzikówny ps. „Inka” z 28 sierpnia 2016 r.
- **(Zdjęcie 2)** Dekret o amnestii z 2 sierpnia 1945 r. <http://tekapomorska.pl/?ptyear=1946-1948/zrodla/inne>
- **(Zdjęcie 3)** Protokół z egzekucji na „Ince” <http://tekapomorska.pl/?ptyear=1946-1948/zrodla/inne>
- **(Zdjęcie 4)** Ulotka antysowiecka napisana na Pomorzu w II poł. lat 40-tych <http://tekapomorska.pl/?ptyear=1946-1948/zrodla/inne>
- Teledysk do piosenki zespołu De Press „Czerwona zaraza”, <https://youtu.be/rI8bxybqXC0>.

PROPONOWANA PRACA DOMOWA

Esej historyczny: *Błędni rycerze, bandyci, czy Żołnierze Niezłomni? Przedstaw motywy skłaniające do walki, opisz jej zasięg oraz oceń znaczenie zbrojnego oporu antykomunistycznego w Polsce po II wojnie światowej.*

Na podstawie **Materiału dodatkowego 1**, wiedzy własnej oraz wybranych filmów dostępnych na stronie <http://tekapomorska.pl/?ptyear=1946-1948/zrodla/filmy>:

Elegia na śmierć „Roja”, J. Zalewski, 2007 https://youtu.be/49_52ez0Hcw

A potem nazwali go bandytą, G.Królikiewicz, 2002 https://youtu.be/e45W_GV2hL8

Reportaż historyczny:

- a) odszukanie osób i miejsc związanych lub dotkniętych aktywnością podziemia antykomunistycznego po II wojnie światowej;
- b) zebranie o nich informacji poprzez udzielenie odpowiedzi na pytania: kto?, co?, gdzie?, kiedy?, dlaczego?, w jakim celu, z jakim skutkiem?
- c) utrwalenie uzyskanych informacji, np. w formie wywiadu lub fotorelacji oraz zaprezentowanie na forum klasy.

ZAŁĄCZNIKI: patrz MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

UWAGI: brak.

EWALUACJA: patrz PRACA DOMOWA, esej historyczny, reportaż historyczny.

Poziom	Piszący
Ocena celujący / bardzo dobry	<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnił <u>złożoność czynników</u> prowadzących do rozpoczęcia oporu zbrojnego przeciwko komunistom w Polsce po zakończeniu II wojny światowej;• wyczerpująco opisał <u>organizację, formy i skalę oporu antykomunistycznego</u> w Polsce po zakończeniu II wojny światowej;• krytycznie i całościowo wykorzystał <u>materiał źródłowy i historiograficzny</u> do skonstruowania narracji historycznej;• sformułował i krytycznie uargumentował <u>ocenę własną</u> aktywności <i>Żołnierzy Wyklętych</i>.
Ocena dobry / dostateczny	<ul style="list-style-type: none">• częściowo wyjaśnił <u>złożoność czynników</u> prowadzących do rozpoczęcia oporu zbrojnego przeciwko komunistom w Polsce po zakończeniu II wojny światowej;• opisał w sposób niepełny <u>organizację, formy i skalę oporu antykomunistycznego</u> w Polsce po zakończeniu II wojny światowej;• częściowo wykorzystał <u>materiał źródłowy i historiograficzny</u> do skonstruowania narracji historycznej;• podjął próbę krytycznego sformułowania <u>oceny własnej</u> aktywności <i>Żołnierzy Wyklętych</i>.
Ocena dopuszczający	<ul style="list-style-type: none">• w niewielkim stopniu wyjaśnił <u>złożoność czynników</u> prowadzących do rozpoczęcia oporu zbrojnego przeciwko komunistom w Polsce po zakończeniu II wojny światowej;• nie wykorzystał dostępnego <u>materiału źródłowego i historiograficznego</u>;• pomiął <u>odpowiedź na pytanie</u> postawione w temacie eseju.
Ocena niedostateczny	<ul style="list-style-type: none">• nie zrealizował żadnego z powyższych celów.